

'יאשיהו ווג'ווד'

נקראה ע"ש המדינאי הבריטי הפרו ציוני יאשיהו וודג'ווד.

הפליגה ב – 19 ביוני 1946 מסבונה (איטליה) כשעל סיפונה 1,257 מעפילים מ-14 ארצות. ב-27 ביוני נצמדה אליה משחתת בריטית והנחיתה עליה חיילים. המעפילים הניפו כרזה באנגלית: "שרדנו את היטלר, המוות לא זר לנו. דבר לא ירחיקנו ממולדת היהודים. דמכם בראשכם באם תעזו לירות באוניה בלתי חמושה זו".

המעפילים הורדו והועברו לעתלית.

לאחר עזיבת הבריטים תוקנה האנייה והייתה לאחת מ"ספינות המלחמה" של חיל הים, ק-18, במלחמת העצמאות.

מפרט טכני

שמות קודמים	Beuharnois
שם צופן	בכר
שנת בניה	1944 במספנת Morton בקויבק קנדה.
סוג כלי השייט	קורבטה, עשויה פלדה.
תפוסה	820 טון
הנעה	מנוע קיטור 3 צילינדרים 2,750 כ"ס Oil Fired
מהירות	16 קשרים.

רכש והכנה

הרוכש	המוסד לעלייה באמצעות זאב שינד ('דני') נציג המוסד בארצות הברית, דרך החברה הפאן - אמריקאית שהוקמה בניו יורק לצורך רכישת ספינות להעפלה, בעזרת יהודים מקומיים ביניהם ג'ו בוקסנבאום.
מקום הרכישה	קויבק, קנדה.
נתיב שייט לנמל ההכנה	מקויבק הובאה הספינה ל- City Island ליד Bronx בארה"ב, ומשם ל Staten Island. באפריל 1946 הפליגה מניו-יורק בשם Colon לאיים האזוריים ונכנסה לנמל Ponta Delgada באיים האזוריים (פורטוגל), לשם תיקונים שנמשכו כ- 3 שבועות. הסיבה - כניסת מים מלוחים לדודים במהלך ההפלגה באוקיינוס האטלנטי. משם המשיכה לגיברלטר לתדלוק, משם לגינואה, וב- 29 במאי הגיעה לנמל סבונה (Savona), באיטליה.
גילוי בריטי בשלב זה	תוכנן כי הספינה תוביל מארצות-הברית לאירופה ציוד סיוע לפליטים כדי להסוות את מטרת ההפלגה. היו סימנים של גילוי בריטי בגלל הכיסוי התקשורתי שניתן.
צוות ההכנה	אנשי מספנה מקומית, 31 מתנדבים יהודים מארצות הברית וקנדה, אנשי פלי"ם במקום: דב מגן (ברצ'יק), ישראל אוורבוך (עוזי) וצבי כצנלסון (מירי). יהודה ארזי היה אחראי מטעם המוסד לעלייה ב'.
ארגון הספינה להעפלה	ב- City Island הועלה על הספינה צוות מתנדבים ושכירים יהודים מארצות-הברית, כדי להוריד ממנה את החימוש והציוד הצבאי. בספינה הזו היה צוות מלחים דני, והיא הניפה דגל פנמה לאחר שנרכשה בקויבק והובאה לניו-יורק. הספינה הגיעה בשם 'בכר' לנמל ההכנה הראשון ב- Staten Island, וצוידה בשתי סירות מנוע ל - 25 איש, בסירת משוטים ל- 15 איש ובשש רפסודות בנויות שעם. במספנה מקומית בסבונה הוגבהו הירכתיים כדי לבנות סיפון נוסף. נבנתה קונסטרוקציה מברזל מכוסה ברזנט לקליטת אנשים בחרטום ובהם מיטות מברזנט וצינורות. ההכנות נמשכו 16 יום.

צוות ומלווים

מפקד הספינה	דב מגן (ליפשיץ) – פלי"ם
מלווים נוספים	ישראל אורבך (עוזי)- פלי"ם, בוב שטרסברג (בנימין נתיב), מכונאי- פלי"ם, צבי כצנלסון (מירי)- פלי"ם, שלום שוורץ - פלי"ם, אריה מלכין – פלי"ם, אריה קולומייצב- ישראלי אמריקאי.
גדעונים	משה ירושלמי (מריו), מילטון מילר.
מכשיר קשר	מכשיר רגיל לא תקני בתוך סליק.
רב חובל	גרי ליכטמן יהודי אמריקאי.
צוות	יהודי מקנדה וארצות הברית, שכירים ומתנדבים, שעברו הכשרה ימית בחיל הים האמריקאי במלחמת העולם השנייה, קצין סיפון ומכונה מקצועיים, וכן מתנדבים שלמדו תוך כדי הפלגה. סך הכל כ - 50 אנשי צוות, ביניהם צבי אסטרונוביץ' וקרשטיין.

העלאת מעפילים

נמל / אזור ההעלאה	מזח ואדו צפונית מערבית לסבונה.
יחס השלטונות	מאחר ורב החובל השתכר, התמהמהה הפלגת הספינה ^(*) והדבר נודע למשטרה המקומית שניסתה לעצור את הספינה והמעפילים. עדה סרני ויהודה ארזי הצליחו לשכנע את המשטרה לשחרר את הספינה.
מספר מעפילים	1,257.
מוצא ושיוך תנועתי	למעלה משני שלישי מפולין, והיתר מרומניה, הונגריה, ליטא, לטביה, צ'כוסלובקיה, יוגוסלביה –מתנועות נוער שונות דתיים ופרטיזנים. כשליש נשים, נוער בגילאים 16-20, ומבוגרים בגילאים 40-50.
מחנה המעפילים	טרדטה, טורינו.
דרך הגעה לאזור ההעלאה	המעפילים הגיעו בשתי שיירות של כלי רכב איטלקיים אזרחיים בחצות הלילה : מטרדטה באוטובוסים, ומטורינו במשאיות שהוכנו לשם כך.
ההעלאה	הספינה נקשרה בירכתים לחוף, הוכן כבש עלייה למעפילים ברוחב 70 ס"מ עם מעקה ביטחון. המשטרה האיטלקית הייתה במקום וניסתה למנוע את העלאת המעפילים. קודם לכן ניסתה למנוע מהספינה להפליג מסבונה. מאחר ועם הספינה הגיע העיתונאי היהודי-האמריקאי י.פ.סטון, ניסו יהודה ארזי ואנשיו תכסיסי הטעיה והתחזו למתורגמנים של העיתונאי. הם העסיקו את השלטונות, ובינתיים העלו אנשי המוסד את הנשים והילדים לאחר ששכנעו את השוטרים בשיחות ובמתן סיגריות. לאחר מכן התפרצו כל היתר, והשוטרים לא הצליחו להשתלט על המהומה וויתרו על התנגדותם. תוכנן כי בלב ים תקלוט הספינה את מעפילי הספינה 'הגנה' – 'נור'. רב החובל והצוות המלווה התנגדו בגלל מצב הספינה והצפיפות.

(* הערת מערכת: יש המערערים על אמיתות סיפור השתכרות רב החובל או שהשתכרות, אם אכן הייתה, היא שגרמה לעיכוב. אין בידנו אפשרות לבדוק לעומק את פרטי המקרה.

ההפלגה

תאריך ושעה	ב- 19 ביוני 1946, בשעה 09:10. הספינה חמקה על ידי חיתוך חבלי הקשירה של הירכתיים וזריקת הכבש לים.
נתיב ההפלגה	לאחר כשלוש שעות הפלגה הורדו בשעה 12:00 חלק מצוות ההכנה הארץ-ישראלי בסירת מנוע וחזרו לנמל 'לה-ספציה'. הספינה המשיכה על פי ההוראות שקיבלו מהארץ בנתיב מערבית לקורסיקה וסרדיניה, בין סיציליה לחופי צפון-אפריקה, דרך כף בון מדרום מזרח לאי פנטלריה (Pantelleria) שבין סיציליה לחוף טוניסיה, בקו העובר 75 מיל דרומית למלטה, והמשך הנתיב דרומית לכרתים.
אירועים בדרך	ההפלגה עברה ללא תקלות, הקשר עם הארץ ועם איטליה נשמר, נמסרו נתונים על נתיב ההפלגה ונתקבלו נתונים על מזג האוויר וכוון הוראות לעימות.

עימות עם הבריטים

גילוי וליווי בריטי	יציאתה של הספינה הייתה ידועה לבריטים, בעיקר לאור התקרית בעת העלאת המעפילים, על כן ברור היה שלא תוכל לחמוק. ב- 25 ביוני בשעה 17:10 הופיע מטוס ובשעה 20:30 הגיעו שתי משחתות בריטיות ועוד שתיים נראו באופק. המשחתות ליוו את הספינה החל באותו רגע. היה זה במרחק של כ- 75 מיל מחופי הארץ.
הכנות לעימות והוראות	המעפילים נצטוו להתנגד באופן פאסיבי לכל ניסיון להורידם מן הספינה, אולם אם יתגלו, עליהם להפליג לחיפה. יש לגלות התנגדות מחוץ למים הטריטוריאליים ולעשות מאמץ מכוון להיתפס שם כדי למנוע את החרמת הספינה. פרט להוראות לא היו הכנות לעימות על הספינה.
העימות ותוצאותיו	תחילה מנעו המשחתות הבריטיות מן הספינה להיכנס לנמל חיפה, לאחר מכן קיבלו כנראה הוראה אחרת והציעו שהספינה תיכנס לנמל, אך בהתאם להוראות היא נעצרה מחוץ למים הטריטוריאליים. ארבע המשחתות, שאחת מהן הייתה Venus, הקיפו את הספינה. הוחלט להוריד ספינה ובה 25 מעפילים מול קריית חיים ולנסות להגיע אל החוף כדי לבדוק את תגובת הבריטים. הסירה נעצרה במרחק 6 מיל מהחוף ונאלצה לחזור לספינה. כאשר אזל הדלק עלו חיילים בריטים על הספינה והיא נגררה לנמל חיפה.
תקשורת לארץ בעימות	תוך כדי העימות התנהלה תקשורת שוטפת עד להסלקת המכשיר בעת עליית חיילים לסיפון.

חילוץ מלווים

הוראות והכנות לחילוץ	המפקד וארבעת המלווים, אנשי הפלי"ם, קיבלו הוראות להתחמק תוך התערבות בין המעפילים והסתתרות ביניהם.
החילוץ	ברצ'יק ושלוש שוורץ ישבו מאחורי נהג האוטובוס. בכל אוטובוס הוצבו שני חיילים בריטים, אחד בדלת הקדמית ואחד באחורית. כאשר עצרו האוטובוסים כדי לחלק סנדוויצ'ים ושתייה, הורו המלווים למעפילים לעורר מהומה תוך התנפלות על האוכל. במהומה שנוצרה נמלטו המלווים דרך הדלת השמאלית של הנהג. בעודם בשטח הנמל, התערבו המלווים בתוך הקהל וחולצו מהנמל בעזרת עובדי חברת 'עוגן'.

תוצאות

<p>הוסעו למחנה עתלית, ולאחר שבועיים שוחררו. לאחר תפישת הספינה על ידי הבריטים, היא הועמדה כגרוטאה בשובר הגלים בחיפה. מאוחר יותר היא הוכשרה בחשאי על ידי חיל הים לשמש כספינת מלחמה. ביוני 1948 הוכנסה לשירות פעיל בשם ק - 18, 'אח"י השומר'.</p>	<p>לאן הגיעו המעפילים</p>
---	---------------------------

שונות

שימשה בצי הקנדי לליווי שיירות אספקה מארצות הברית לבריטניה באוקיינוס האטלנטי, בתקופת מלחמת העולם השנייה ולאחריה. בתום המלחמה נמכרה לחברת F.B. כעודפי ציוד.

יאשיהו ווג'ווד היה מדינאי בריטי, אשר תמך בציונות בגלוי, ולקח חלק פעיל במאמצים שהובילו למתן הצהרת בלפור. האוניה היוותה את הגרעין ל"שייטת 1" של חיל הים ושירתה בו עד חורף 1955, אז נשלחה לגריטה באיטליה.